

הלכות ערוכי תחומין סימן תט

(סא) אין יותר מאלפים, *אָבָל (סב) אם אין כל האילן בתוך אלפים ולא יחד מקום תחתיו, לא קנה שביטה, דשקלא הנה בדעתו על ארבע אמות שהם חוץ לאלפים, וגם כאן לא קנה, שהרי עקר דעתו מאן, (סג) ולא יזוז ממקומו. ואם בלוי עומד תוך אלפים ולא יחד מקום שביטתו, כגון שאמר 'שביטתי תחתיו', יש לו (סד) ארבעה אלפים ממקומו לצד האילן חוץ משעור משך תחתיו של אילן, כגון אם שעור האילן עשרים אמה (סה) יש לו שם אלפים פחות עשרים אמה. *והקרב"ם, הקונה שביטה (סו) ברחוק מקום ולא סתם מקום שביטתו, לא קנה שביטה שם אלא במקום שנה עומד בו בשטח, וכן אם אמר 'שביטתי במקום פלוני' (סז) והוא רחוק ממנו יותר מאלפים, קנה שביטה במקומו; והאומר 'שביטתי פחת אילן פלוני', אם יש תחתיו (סח) שמונה אמות או יותר לא קנה שביטה, שהרי לא פנו מקום שביטתו. לפיכך צריך להבחין לשבת בעקרו או בארבע אמות (סט) שבפסוקו או בדרומו, ואם הנה תחתיו פחות משמונה אמות ונתפסן לשבת תחתיו, קנה, שהרי (ע) מקצת מקומו מסתם. (עא) *וכן דעת הר"ף בנה: יב שהיו שנים, אחד מכיר

ו שם פנתי
הוא אל,
הפסוקים ח בפתי
המלכות מוחין לפי
השם דוכרי שמאל
כמו שכתב הרב
המגיד שם ט ביהמא
שכ"ו

באר הלכה

* אָבָל אם אין כו'. אינו מקרק כל כך, דגם מעקרא מרי שאין כל האילן בתוך אלפים, שבענפים שהם מצד לעשרו הם חוץ לאלפים, אלא שהוא יחד לקיום שביטתו בעקרו, ונהיה לה לומר בקצור: אָבָל אם לא יחד מקום תחתיו וכי, אלא השלשן מסד קנה, וכלאז אמה: אָבָל אם לא יחד מקום תחתיה, אם אין כל האילן בתוך אלפים [דהיינו כמו שצ"ל מעקרא] לא קנה שביטה, ואם בלוי עומד תוך אלפים [כו'] ולא עוקי מדעת הרמב"ם שכתב לקפה: * והקרב"ם, הקונה שביטה ברחוק מקום. רחוק מקום קנה פשוטו יושב בביתו והולך שם לערב בגליו, אלא כשכא בדרך ונסקה לו ואמר 'שביטתי למקום רחוק מאן' ואף שהוא בתוך אלפים אמה: * וכן דעת הר"ף. עין משנה ברורה מה שכתבנו בשם האלנה רפה דצוק פדעה הראשונה, שהוא דעת הרשב"א והרא"ש והטור והמנח"ם, והם ראו דברי הרמב"ם ופליגי עליה, וכן הביא בשם האגודה הסבירא לה כן [ויטה שכתב מופתו וינחן, ולקוונה אין מדבריו שום הפרע, דאף דפרש פרש"י, אָבָל שקלא פסק סרב ונדעת הנאמ"ד⁴⁴⁷], וכן ראיתי גם ברמב"א וכן פסק גס"פ בספר הפלסמות. ופסל מקום עדין אין דין זה פורה, והרמב"ם גס"פ לאו יחידא הוא בקנה, דיש עוד הבה פוסקים העוקרים בשטתו אף לא בכל הענינים, ואבאר דברי: הגוי מה שכתב הטופר, דלדעת הרמב"ם באומר סתם 'שביטתי פה' לא קנה שביטה שם ואין לו מאילן וחסל כלום, לאו יחידא הוא, דגם פדעה השני שכתב רש"י הוא גס"פ הכי, דאפילו לשמואל אין לו רק מקומו עד פחת האילן מספק וממהזכרון, דהיינו שנה שביטה במקומו וכן שקונה פחת האילן קונה שטח ההוא, אָבָל מהאילן וקהלה לאו: ואף דרש"י הקשה על פרוש זה, ברובו חננאל שלפנינו פרש כן, ואס"פן מוכח לפרוש רבנו חננאל דאפילו אם נפסק בשמואל, על-כ"ל-פנים אין לו מאילן וחסל כלום, וגם דעת הר"ף מוכח דסבירא לה הרמב"ם בנה, כמו שכתב בשלשן ערוך וזכמו שדיק הפתיחה, דמה שכתב הרמב"ם דרב הקנה דדוקא ארבעה מתוך שבעה דמקצת ביתו מסתם קנה שביטה שם, ודלדעה ראשונה הלא לשמואל בכל גווי קונה שביטה פחת האילן יש לו ארבעה אלפים אמה פחות מקום רחב האילן, כמבאר בשלשן ערוך, ור"ף הלא פוסק בשמואל, אלא על-פירוש הסבירא לה דלשמואל היכא דאין מקצת ביתו נפר אין לו מהאילן וחסל כלום, ונראה דפרש פרוש רבנו חננאל, ודברי האלנה רפה שכתב דמה שהר"ף אין מוכח אינם מבטלים, ועין סתם המגיד שכתב דקרוי לדברי הרמב"ם סתם גס"פן כספר העינים, וכן הוא גס"פן לדעת הרמב"ם, דלדעה הלא סבירא לה דלא יזוז ממקומו כלל, דפוסק סרב, וכן משמע בריא"ו מוכח בשלשן הגבורים דפוסק גס"פן סרב, ואס"פן הרבנו חננאל ור"ף ורמב"ם והראב"ד והרא"י פלוה פתרא שישתא קמי לאסר על-כ"ל-פנים טפוקם האילן ולהפן. ועין באור ודע שהכיא גס"פן דעות אי הלקה ככב או כשמואל וכן דעה דהוא עצמו סובר שם להלכה סרב, עין שם. אמנם כמה שכתב הרמב"ם דיש לו שביטה במקומו אלפים לכל רוח, בין באומר 'שביטתי תחתיו' שלא סתם טפוקם וכן ששכתב לקנות שביטה ברחוק יותר מאלפים, קנה יש לומר דחידושה הוא, דלא מבעיא כל אלה ה"ל העומדים בשטח הרשב"א, בודאי סבירא להו דכבר עקר דעתה ואין לו טפוקם רגליו לעבר השני [דהיינו שלא לצד האילן] כלום, וכן לקרב"ם ורמב"ם ונאור ודע דפוסקים סרב ולא יזוז ממקומו, בודאי הכי הוא, ולא נשאר לנו רק הרבנו חננאל ור"ף - הנה פרוש רבנו חננאל

משנה ברורה
דשקלא הנה בדעתו וכי: (סא) אין יותר מאלפים. לאו בוקא, (נד) דאפילו אם הנה ממקומו עד עקרו אלפים אמות קנה שם שביטה, ודנהנין לו ארבע אמות למקום שביטתו לכך האלפים, וגם כנתת המספר הוא אלפים לכך הארבע אמות של מקום שביטה, וגם מה שכתב אחר כך: אָבָל וכו' בתוך אלפים, הפונה בתוך אלפים וארבע אמות: (סב) אם אין כל האילן וכו'. הגוי, (נג) אף שעקר בתוך התחום אלא שמקצת ענפיו יוצאין חוץ לתחום, דהיינו חוץ לאלפים וארבע אמות, והוא לא יחד שביטתו שיהיה בצד עקרו שהיא בתוך התחום אלא אמר סתם שקונה שביטה פחת האילן, לכן לא קנה שביטה כלל, דשקלא פנו לקנות שביטה פחת הענפים היוצאין חוץ לתחום: (סג) ולא יזוז ממקומו. ודעה לומר, מתוך ארבע אמותיו: (סד) ארבעה אלפים ממקומו לצד האילן. קצור לשון יש כאן, ודעה לומר, מצד זה של האילן ומצד האילן וחסלה לצד ביתו: (סה) יש לו [שם] אלפים פחות עשרים אמה. הגוי, מפל צד של האילן אין נהנין לו רק שעור זה [ונמצא שביטתו עם רחב האילן הוא כסד"הכל אלפים פחות עשרים אמה]: והשעם, משום דבכל רחב האילן שהוא עשרים אמה מספיקין למקום שביטה וחסלה לחקרא, דכשמודדן האלפים השניים של מאילן וחסלה, מודדו אותו ממקום התחלת האילן שהוא לצד רגליו, דשקלא קנה שביטה שם, ואף דלפי זה משום עד רגליו הוא אלפים פחות עשרים אמה, אפילו קבי אין יכול לטולף לאחריהו כלום ממקום שהוא עומד, דאמרין שפא קנה שביטתו בארבע אמות של סוף האילן, שמשום עד רגליו הוא אלפים שלמים: (סו) ברחוק מקום ולא סתם וכו'. ואף שהוא בתוך התחום ממקום רגליו, דלדעה ראשונה קנה שביטה שם ואין מסדיר אלא מקום רחב האילן, פנ"ל, וקה"מ"ם, פינוי שלא סתם מקומו אינו קונה שם שביטה כלל אלא קונה שביטתו במקום רגליו: (סז) והוא רחוק וכו', קנה שביטה במקומו. גם בנה פליגי אדעה ראשונה, דלדעה ראשונה, בנה לא יזוז ממקומו, מפני ששם לא קנה ומכאן עקר דעתו, וקה"מ"ם קנה שביטה על-כ"ל-פנים במקומו, ויש לו אלפים לכל רוח ממקום שהוא עומד: (סח) שמונה אמות או יותר. גם בנה לדודה, אפילו כל השמונה אמות היו בתוך אלפים ממקום רגליו, ולא יזוז לדעה הראשונה: (סט) שבפסוקו וכו'. ואם הנה רחב יותר משמונה אמות, אפשר גס"פן לסתם הטופר, כגון ארבע אמות הראשונים שפחת האילן או השניים: (ע) מקצת מקומו סתם. באמה האמצעית, דמפהזכרון (ט) אי אפשר שלא בדר אומה, דאם באמצע האילן בדר לו הארבע אמות הרי היא מהן, ואם מן הסודין בדר, באינה צד שהנה הרי היא מהן: (עא) *וכן דעת הר"ף בנה. עין פאלה רבה שכתב דהעק"ם⁴⁴⁸ פדעה

שער העינים

(נד) אלהי רבה בשם כמה ראשונים ונהשיב על הטעם דאברהם שקטב 'שאל אמותי', וכן כתב הביהמ"א, גם בתוספת שכתב הסכים רבדאי עוקנין ארבע אמות חוץ מאלפים, אלא שרצה לצדוד על להצדיק דעת הפנ"א דאברהם לענין הדינה עוד שלש אמות, עין שם: (נה) גטרא: (נו) רש"י:

תְּלֻבוֹת עֲרוּבֵי תְּחֻמֵּין סִיּוּן תַּמָּ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק עא]

דְּהַעֲקָרָא⁴³ בְּרַעָה קְרָאשׁוּנָת.

43) וכן פסק החזו"א (ארי"ח סי' קי ס"ק ו), ושלא כמו שסיים המשנ"ב שיש לכתחילה להחמיר בדעת הרמב"ם.

[ביה"ל ד"ה וכן דעת ה"ף]

שְׁמָא פְּסָק פְּנֵב וְקָדְשֵׁת הַרְאָבִי⁴⁴.

44) מה שכתב שהראב"ד (פ"ז מהל' עירובין ה"ג, בהשגות) פוסק ברב, שאם כחששכה יש יותר מאלפיים אמה מהמקום שבו הוא עומד עד למקום שנתבוין לשבות בו, דינו כמו שיצא חוץ לתחום ואין לו אלא ארבע אמות במקומו, דהיינו שאיבד גם את שבתת

רגליו, כן כתבו בשמו הרשב"א (עירובין מט, ב) והריטב"א (שם ג, ב). והחזו"א (ארי"ח סי' קי ס"ק ו) תמה, שהרי בהלכה ה שם כתב הראב"ד שאם לא סיים ד' אמות תחת האילן, אבל האילן בולד בתוך אלפיים למקום רגליו, רשאי הוא ללכת עד האילן ואף ממנו והלאה, אלא שמחמירים עליו למרוד אלפיים אמה בניכוי כל שטח האילן, ומבואר שפסק הראב"ד כדעת שמואל כפי שביאר רש"י בדעתו. ומה שכתב הראב"ד בהלכה ג שאם יש יותר מאלפיים אמה עד למקום שנתבוין לשבות בו לא יזוז ממקומו, יש לישבו אף לדעת שמואל, שהרי שמואל לא נחלק עם רב בדין זה שאם לא קנה תחת האילן מפסיד גם את מקום רגליו, אלא נחלק עמו לענין קנין ד' אמות שאינן מכוונות, שלרב אינו קונה כלל ולשמואל קונה.

המשך מעמוד קודם

להגיע בסוסים ובפרדים, ולבאורה מוכח שדנים את האדם לפי מה שיכול לעשות בעצמו, ולא לפי מה שיכול לעשות באמצעים אחרים. אך כתב שיש לדחות, שדוקא בפסח שלמדים מהפסוק 'ובדרך לא היה' (במדבר ט, יג) שאם היה בדרך רחוקה הריהו פטור, ולכן אף כשיש בידו אמצעי שעל ידו יוכל להגיע מי"מ הריהו בדרך רחוקה, אבל לענין שאר דיני התורה יש לומר שנחשב שיכול להגיע.

ומסקנתו, שאדם הנוסע במכונית בערב שבת ויכול להגיע עד בין השמשות למקום מסוים, בודאי יוכל לקבוע את מקום שבתתו שם. אך אם הוא הולך רגלי ואין מכונית בהישג ידו, יש להסתפק אם מועיל מה שיכול להגיע על ידי מכונית, ולא הכריע בדבר. [וראה מה שכתבנו לעיל, שדעת הגהות שבת שאין מועיל מה שיכול להגיע על ידי סוס אם אינו מוזמן לין]

[ביה"ל ד"ה ומכיר]

אָבָל אִם אֵינוּ מְקִיר שׁוֹם מְקוֹם⁴¹.

41) ובענין סומא אם מועילה בו הכרה, משמע בהגהות יעב"ץ (עירובין נא, א ד"ה ידע) שגם בו מועיל, שכתב שיכול להכיר בדרך הילוכו על ידי מושכו, וגם יש סומים שיודעים לכיין את הדרך שרגילים בה מנעצמם, ובקאים באילן העומד שם על ידי מישוש. ומשמע עוד בדבריו שמי שהכיר בעודו רואה ונעשה סומא, מועילה הכרתו.

[ביה"ל שם]

וְאָמַר קָסָם יִשְׁכַּחְתִּי בְּסוּף אֶלְפִים מְכָאן⁴².

42) ואם אמר תהא שבתתני תחת האילן שבסוף אלפיים מכאן, ואינו מסיר את האילן ההוא, כתב הרשב"א (עבודת הקודש בית נתיבות שער ה) שלא אמר כלום.

בספר נתיבות שבת (פמ"ז הע' נח) שצריך הוא לומר שוב שתקנה לו שבתה במקום ההוא, כיון שהאמירה הראשונה לא הועילה לו. [וראה בביה"ל לקמן סי' תי ס"א ד"ה כיון, שדן האם צריך אמירה, או שדי שיגמור בליבו].

38) ואם אמר שבתתני בעיר ואינו יכול להגיע אליה עד שחשיכה, כתב החזו"א (ארי"ח סי' פ ד"ה רף נא, א), שמי"מ קונה, דוקא באילן או גדר צריך שיוכל להגיע לשם בבין השמשות, אבל בעיר אפילו אם הגיע עם חשיכה רק לתחילת תחומה הרי הוא כאנשי העיר. והוכיח כן מהמעשה שהביאו בגמרא (עירובין מא, ב) שבאו תנאים בספינה בערב שבת והגיעה הספינה לנמל בשבת, והתיר רבן גמליאל לירד מונטה, ואמר שראה בשפופרת שכבר היו בתוך תחום העיר בבין השמשות, ומוכח, שאף על פי שלא היו יכולים להגיע לעיר עם חשיכה, מי"מ כיון שהיו בתוך תחומה ורצו לשבות בה, קנו שבתה כאנשי העיר.

ובמקום אחר (שם סי' קי ס"ק ו ד"ה נא, א) כתב, שיש להסתפק כשרוצה לקבוע שבתתו בבית יחיד אם צריך שיוכל להגיע אליו עם חשיכה, כיון שאינו כעיר שיש לה עיבור ויש לה תחום לכמה דינים, או שכיון שרוצה לאכול וללון באותו בית, דינו כעיר לענין זה שאינו צריך להגיע אליו, די בכך שיהיה בתוך תחומו של הבית עם חשיכה.

39) ואם הקונה את השבתתה אינו יכול להגיע לשם מחמת שאין בכחו לרוץ, אך אדם אחר יכול להגיע לשם בריצה, כתב בספר נתיבות שבת (פמ"א הע' מ) שיש ללמוד מדברי המאירי שחל העירוב. אולם כתב שמדברי שאר פוסקים לא משמע כן.

40) ואם אינו יכול להגיע רגלי מבעוד יום אלא באמצעות מכונית, כתב בספר בני ציון (ס"ק יז) שיש להסתפק בזה, והביא ראיה מדברי הגמרא (פסחים צד, א) שאדם הנמצא מן המודיעים ולחוץ אינו חייב בקרבן פסח מחמת שהוא בדרך רחוקה, גם אם יכול

תְּלֻבוֹת עֲרוּבֵי תְּחוּמֵינִי סִימָן תַּמַּ תִּי

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק עב]

שְׂאוּמֵר לוֹ 'שְׁבִיתָתִי עִמָּךְ' (45).

שביתה, אף על פי שעל-מנהגו רק לערב עליהם. וביותר, שאם יש חילוק בין הלך לערב לבין הלך לצורך אחר, היה למשנה לחלק בהולך עצמו, שאם הלך על מנת לערב אינו קונה שם שביתה, ואם הלך לצורך אחר קונה שביתה, ולא לחלק בינו לבין אנשי העיר.

[משנ"ב ס"ק ו]

בְּעֵינֵי שְׂאֵין לוֹ מִזֶּן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לְהֵנִיחַ צְרוּבֵם.

2) ואם לא היה בידו מזון שתי סעודות ויש בידו מעות שיכול לקנות בהן מזון, כתב המאירי (עירובין מט, ב ד"ה ונמשך) שיש מן המפרשים שכתבו שאינו נחשב עני אלא כשאין בידו לקנות פת לעיזב, או אם הוא נמצא בדרך במקום שאין אפשרות לקנות פת.

[שעה"צ ס"ק ג]

וְדַעַת טְרַמְבֵּיִם כֵּן הוּא כְּדוּעַ כַּפּוּסָקִים (3).

3) הפוסקים שרמזו אליהם השעה"צ הם חידושי אבן העזר והגאון יעקב (עירובין נב, א), שפירשו את דברי הרמב"ם (פי"ז מהל' עירובין ה"ג) שמי שהוא עני ממש נחשב לעני אפילו כשהוא יושב בביתו. והחזו"א כתב (או"ח סי' קי ס"ק ו ד"ה ומשי"כ) שאין ראיה מדברי הרמב"ם, כיון שלא הזכיר כלל שמי שיושב בביתו יכול לומר שביתתו במקום פלוני, וכן מסביר אין לומר כן, כי מדוע נקל על אותו עני שאין בידו פת שלא יקיים את עיקר הדין שהוא לערב ברגליו. וסו"מ, שכיון שברשב"א מפורש שעני היינו דוקא בירצא לדרך ודברי הרמב"ם סתומים, יש לנו לילך אחר המפורש. ואכן להלכה אין נפקא מינה במחלוקת זו, שהרי גם המשנ"ב כתב להחמיר כדעות שאין עני יכול לקנות שביתה בלי שיערב ברגליו או בפת, אם אינו בא בדרך.

45) ואם חבירו אינו רוצה לקנות שביתה במקום ההוא, הסתפק הגאון יעקב (עירובין נא, א ד"ה מוסר) האם יכול לקנות שביתה על סמך ידיעתו של חבירו את המקום ההוא, או שדוקא אם חבירו קונה שביתה בעצמו יכול לומר לו שביתתו עמך. והוסיף הנהיבות שבת (פמ"א הע' נב), שבודאי אינו יכול למנות את חבירו שליח לקנות עבורו שביתה בעין זו, כיון ששביתה זו היא מדין שביתת רגליו, ודוקא בקנין שביתה המעשה על ידי פת יכול לשלוח שליח לערב עבורו.

סִימָן תִּי

דִּין הַמְחֻזֵּק בְּדֶרֶךְ פְּדֵי לִקְנוֹת שְׁבִיתָה

[משנ"ב ס"ק ב]

אֶבֶל בְּיָצָא קְדֵי לְעָרֵב לֹא תִשֵּׁיב כְּבֹא בְּדֶרֶךְ (1).

1) והחזו"א פסק (או"ח סי' קי ס"ק ו ד"ה כ"י ת"י) שבכל אופן שהחזיק בדרך, מועילה קניית השביתה במקום שרצה ללכת לשם (והיינו אפילו בעשירי, והקשה על המשנ"ב, שבמשנה (עירובין נב, א) אמרו [וכן נפסק בשו"ע להלן סי"ג] שאם שלחיהו בני העיר לערב עליהם כדי שיוכלו ללכת לעיר אחרת הסמוכה תוך ד' אלפים אמה לעירב, ויצא לדרך והחזירו חבירו ולא הגיע למקום העירוב, יכול הוא ללכת ד' אלפים לעיר זו, כיון שהחזיק בדרך וחשב בליבו לקנות שביתה, ואנשי העיר ששלחיהו נשארו בשביתת עירם כיון שלא החזיקו בדרך, ומבואר שאלולי חיסרון זה גם הם היו קונים

הלכות ערובי תחומין סימן תמ"ת

באר הגולה רעז

ל שם ספרנו נ"א וכו' ונחמ' וספיקת הפוסקים

ואתד אינו מביר, שאינו מביר (עב) מוסר שביתתו למביר ואומר 'שביתתנו במקום פלוני': יג * ונדוקא (עג) לקא בדרך התירו לו פהאי גונא אכל לא למי שהוא בביתו, ואם אמר בן לא עלה לו ואין לו אלא (עד) שבימת ביתו:

תל דין המחזיק בדרך כדי לקנות שביטה, וכו' ג' סעיפים:

א * מי שנתפנן לקבץ שביתתו (א) במקום נדוע אצלו, והחזיק בדרך והלך כדי שגייע לאותו מקום (ב) * ויקנה בו שביטה, (ג) אף-על-פי שלא הגיע ולא עמד שם אלא החזירו חברו ללון אצלו או (ד) שחזר מעצמו ללון או שנתעכב, יש לו להלך למחר עד מקום שנתפנן לו ומאותו המקום אלפיס אמה לכל רוח, שמינן שגמר פלפו לקבץ שם שביתתו (ה) והחזיק בדרך, נעשה כמי שעמד שם או שהחזיק ערובו שם. (ו) * במה דברים אמורים, בעניי, שאין מטריחין אותו להפית ערוב, או ברחוק, כגון שהיה בא

משנה עכו"ם נ"ב ב רמב"ם פ"ק ז המלכות ערובין, וכו' נ"ב נ"ב ש"ס ט"ו פ"ד מאי דמי' יתיה ל' איקרא נ"ב פ"ד ש"ס

באור הלכה

מבאר דלא סבירא לה כן, עין שם, דלדעת רב היבא דאמר 'שביתתי תחומי' דלא סמ אחרת לא יזוז ממוקמו, ואף לדעת שמואל, הלא אין לו רק ממקומו עד האילן משעם ספק אכל לא לאחזרו כלום, וכנ"ל, וכן היבא שאמר 'שביתתי ברחוק מאלפיס', מפרש בהראש ברבנו חננאל בדר' ג עמוד ב' דלכילי עלתא לא יזוז ממקומו, ובדעת שארי פירשים בסוגיא זו [ועין בבאור הפ"ד שישב בדעת הסוגיא גם לשיטת הרמב"ם], וגם מהר"ף אינו מוכח דסבירא לה לה פהרמב"ם כנה, דיש לוטר דקאי בשיטת הרבנו חננאל דנפקא מפה בין מקצת מקומו סמסם או לא, דקאינו סמסם כלל אינו מונה שביטה ודאי ורק יש לו ממקומו עד האילן ממש ממהנפשה, כנ"ל, ובמקצת ביהו מסיס קודה שביטה שם ויש לו אף מאילן ולהלן, אכל לענין קנות שביטה בטקולו פשלא סיס שביתתו, וכלשכחן היבא שהחזיק שביתתו בפרוש חזן לחום, אינו מוכח פלל מהר"ף דסבירא לה כן, ופשיטת הסוגיא ע"ד: ג עמוד ב' דבהחזיק שביתתו תרי אלפי נאריבצ גרמדיי מקום רגלי לא יזוז ממקומו מוכח לתפן, וכן הוא בפחדש רבנו חננאל שם, ונראה לי שפה שקבב הקהבר וכן דעת הר"ף כנה, כנחת פ"ב כן, דהינו רק משני דינים האחרונים [שהוא מיקרא דרב היבא שם] שנקתיקם הר"ף בהלכותיו, אכל בשני דינים הראשונים שהחזיק משם הרמב"ם דקנה שביתתו במקום שביטה עומד בו לשמשכה אין לנו ראיה מהר"ף דסבירא לה כן, דאפשר דסבירא לה רק דלא קנה שביתתו שם להיות מותר מעבר להאילן, אכל פ"ב מעבר לרגלי סבירא לה דאינו מותר, וכדעת רבנו חננאל הנ"ל: * ונדוקא לבא בדרך התירו לו, ואפלו אם יש בידו פה, מני לה כנה שיאמר 'שביתתי במקום פלוני', כיון שצא מעירו על דעת שלא לערב ורוצה לומר, זה מקור בא בדרך, כן פ"ב אלה רבה בשם מלפשיי"וסטוב, ובדעת הרשב"א הפוקא בכתי"וסף, וכן מבית יוסף שכן מוכח גס"פ הרמב"ם דסבר הכי וכן הוא גס"פ משמעות הרבנו חננאל והראש"ו הסובא בשלטי"הפ"ד, וכן פ"ב הרשב"א, ודלא פרש"י דסבר דכתיבן פתי, בא בדרך ואין עמו פה: וכדרישה פ"ב דגם רש"י מודה להרמב"ם ורשב"א, עין שם, וכן מוכח מפשיטת הסוגיא, דרק אם אמו בדרך יכול לומר 'שביתתי במקום פלוני', ונשים דבא אין לו פה לא פלוג רבנן ובעני חשוב אף שיש לו פה אצלו, וכמו שקבב הרשב"א, ועין לקמה בסימן תי בבאור הלכה בסעיף א:

* ויקנה בו שביטה. עין במשנה ברוצה שכתבנו: אמינן דעת הרבה פוסקים וכו' מין דאגן סבירא וכו', כל זה הוא לשון רש"י והפוסקים. ומה שכתבנו: באותו מקום שרגיל לקנות וכו', כן פ"ב הרשב"א בחזקתיו. ועוד כסב הרשב"א ונה לשונו: לא אמר כבי יוסי כרבי יהודה אגן סבירא שרוצה לקנות שביטה ואין צריך אמירה, אלא לנה פוקא שצא מעירו והיה מביד אילן ועד מססם באמצע נאי לקנות שביטה, אכל כמי שאינו מכיר באמצע שום מקום מססם לקנות שביטה ולא היה דעתו מעולם על מקום מססם לקנות שביטה, הא"ר דקנה לו שביתתו, עד כאן לשונו, וידין זה פ"ב גס"פ כמשנה ברוצה, והסתי"אדם כ"ב, דאף בעני אין להקל כשיושב בביתו לוטר

שער הצינן

(ס) וכן פסק הסתי"אדם: (ט) רש"י: (טז) רבנו יוחנן: (ז) עין לקמן בסימן תיא במשנה ברוצה בבאר הלכה שם: (ח) רש"י ורבנו יוחנן ואור דרש"י וסמ"ק ורי"א' ורשב"א ורשב"א, וכבר הצייר מנה האליה רבה, עין שם: (ט) ופוסת"י ויס"טוב, וכן מוכח מרובנו יוחנן: (יג) דלא קאי האי 'במה דברים אמורים' לענין עני ששהחזיק בדרך הפתח מקום, אלא קאי במה דברים אמורים לענין עקר הדין, ורצה לומר, אימתי יוכל לקבץ שביטה על מקום שלא הגיע צדו לשם [וגם בלי הפתח פת], ודוק בעני, ותינו אפלו הוא בביתו או ברחוק וכו', וכן מוכח בבאר הפ"ד שפירש כן, והדין אותו, ונהלא דעת השלח"ע ורוב נובע כנה מדברי הרמב"ם, ודעת הרמב"ם כן הוא בירוש' בפוסקים [אף הלשון 'במה דברים אמורים' שנתחב כן גם הרמב"ם משמע לקאורה בקשיטות דאדלגילי קאי, מפל מקום מכוונן את לפרש כן גם דעת הרמב"ם אף ששלשון חזק, דבאמת אין לנו שום מקור ברש"י דבהחזיק בדרך צריך ליתנה עין דוקא פס"ק, ודאדברה בש"ס וכל המפרשים כבאר להפ"ד, דכיון שהחזיק בדרך ח"י לה עני אף שפירש הוא עשירי כשא"ר בני הצ"ח]:

משנה ברוצה

הראשונה, ועין בבאר הלכה שכתבנו דאין דקריי מקרחים, ועל-פנים לקפחלה (טז) בנדאי יש לנהר לסיס מקום שביתתו בצמצום, פדעת הרמב"ם: יב (עב) מוסר שביתתו למביר, שאומר לו (טז) 'שביתתי עמך', והמביר אומר 'שביתתנו במקום פלוני': יג (עג) לקא בדרך וכו'. דמשום (נט) דהוא יגע בדרך, הוא דקלו שקונה שביטה בדרור בעלמא מה שאמר 'שביתתי במקום פלוני', מה שאין פן מי שהיה בביתו, אין קונה שביטה אלא פשהולף ברגליו וישב שם עד שחוקשף או שפניח שם מוזן שמי סעודות: (עד) שביתת ביתו, כזה אפלו דעה ראשונה דלעיל בסעיף יא [דסבירא לה שם לא יזוז ממקומו] מורה דיש לו שביתתו בביתו, (ס) דכיון דעומד בביתו, ודאי ניתא לה דלקני שביתתו בביתו פשלא יועיל אמיתו לקנות שביטה במקום אחר, וכמו שכתבנו לעיל סוף סימן תח במשנה ברוצה:

א (א) במקום נדוע, הינו שאותו המקום מססם, כגון אילן או גדר, וכנ"ל בסימן הקודם: (ב) ויקנה בו שביטה, המחבר סתם פדעת הרמב"ם, (ה) אמנם דעת הרבה פוסקים, ונדוקא אם יציאתו היתה שלא עלימנת לערב ורק ללקח למקום אחר בסוף ארבעה אלפיס מכאן, זה נחשב לקא בדרך, ואמרין אף שהחזירו חברו ללון אצלו, פיון דאגן סבירא דבצי למיזל לתקם, אף-על-גב דלא אמר 'שביתתי במקום פלוני', כמאן דאמר דמי וקנה שם שביתתו באותו מקום שרגיל תמיד לקנות שביטה שם, דבנדאי נתפנן לקנות שביטה שם כדי שיוכל לילה למחר לשם, אכל כצא כדי לערב לא תשיב ככא בדרך, ורק כיושב בביתו דלא הוי ערוב באמיתו לכו: (ג) אף-על-פי שלא הגיע, והוא שהיה באפשר להגיע, כפיסין הקודם: (ד) שחזר מעצמו ללון, הינו, שמתחלה לא נתפנן לנה, פי יצא על-מנת לחשף שם לקנות שם שביתתו ברגליו, ואחר-כך נטלה לתור וללון בביתו ולמחר לילה לשם, ואם נמלה (ז) לגמרי, בנדאי נעקר למפרע מה שהיה בדעתו לקנות שביטה שם, והרי הוא כבני-עירו: (ה) והחזיק בדרך, דחשבינן לה כנה ככא בדרך, בסימן הקודם: (ו) במה דברים אמורים, בעני וכו'. ורצה לומר, בעני שאין לו מוזן שמי סעודות להניח ערוב, ולהטריחו שילף ויערב ברגליו לא רצו תקמים, על-כן מטר לומר (ג) בביתו 'שביתתי במקום כן הרשב"א בחזקתיו: * במה דברים אמורים, בעני וכו', עין מה שכתבנו בסעיף ברוצה, והסתי"אדם כ"ב, דאף בעני אין להקל כשיושב בביתו לוטר

הלכות ערובי תחומין בימן תי

בדרך, אבל אם לא היה עני ולא רחוק לא: ב זה שאמרנו שהקנה שביתה ברחוק מקום שיתחיל בדרך, לא שצא ונלך בשדה, אלא אפלו נרד מן העליה לילך לאותו מקום וקרם שצא מפתח התער *החזירו חברו, הרי זה החזיק וקנה שביתה. וכל הקנה שביתה ברחוק מקום (ו) אינו צריך לומר שביתתי במקום פלוני, אלא (ח) *פיון שאמר בלבו והחזיק בדרך כל-שהוא, קנה שם שביתה, ואין צריך לומר מי שצא ברגליו וצמד במקום שקנה בו שביתה שאינו צריך לומר כלום, *אלא פיון שאמר בלבו, קנה: ג האנשי העיר ששלחו אהר מהם להוליך להם ערוכים למקום נדוע והחזיק בדרך והחזירו חברו ולא הוליך ערוכם, הם לא קנו שביתה באותו מקום, שהרי לא הגח שם ערוכם, ואין להם להלך במדינתם אלא אלפים אמה לכל רוח, (ט) והוא קנה שם ערוכ, שהרי הוא בא בדרך ונתפזר לשבת שם והחזיק בדרך, לפיכך יש לו לילך לאותו מקום למחר ולילך מטעם אלפים אמה לכל רוח:

ג טם מעבא ורב נחמ בר אבהו כפי גבת הריף ד שם גברתא וקדו יסי וקאזימפא דרב ילף ת משנה שם וקרב יהודי, הרמב"ם פסק ו פהלכות ערוכין

תיא מי שהנה ביתו במזרח ונתן הערוכ במערב, וכו' סעיף אהר:

א *מי שהנה (א) במזרח ביתו בשדה (ב) ואמר לשלוחו לערב לו במערב, אם נתן (ג) הערוכ

משנה ברורה

פלוני, הבהחזיק בדרך, אף בעשירי כולו לומר שביתתי במקום פלוני, ומה שכתב או בהחזיק בגוף שנהיה בא בדרך, כבר באר מהחלה בהחזיק בדרך הקלו כאלו בא ממש בדרך, וצנן בבאר הלכה שהבאנו דעת פטה פוסקים שסוברין, דאף פעני לא הקלו לומר שביתתי במקום פלוני כשהוא בביתו כי אם לשחזוקי כבר בדרך, וכן פסק החי'אדם: ב (ו) אינו צריך לומר שביתתי במקום פלוני וכו'. ויש (ד) חולקין, דווקא במי שיש לו שני בתים בשני החומי'שבת, דהתם אמרינן אף דהחזירו חברו, מכל מקום הנה דעתו לקנות שביתה כדי שיוכל אחזרקה לילך לשם, אבל בלאו הכי לא, דאמרינן דנמלך הוא שלא לילך לשם עור, (ה) אם לא שאמר בפרוש שביתתי במקום פלוני [ב"ח ובית-מאיר]: (ח) פיון שאמר בלבו, לשם שביתה: ג (ט) והוא קנה שם ערוכ וכו'. עין מה שפכתנו לעיל בסעיף-קט"ז ב:

א (א) קמנח ביתו בשדה, חצה לומר, שהנה בשדה בטנח ביתו בעת שקדש עליו היום: (ב) ואמר לשלוחו, (ג) מקעור יום: (ד) הערוכ וכו' אינו כלום ונשאר וכו'. דבין (ג) ודקדש עליו היום החוק מערוב

באר הלכה

שביתתי במקום פלוני כי אם פשהחזיק בדרך, ובעשירי אף בשהחזיק בדרך אין למקל כי אם כשכא בדרך ממש, והוא לכאורה פלא, דמנן לו כל מה? ולומר דמשו בן דברי השלחן-ערוך דכאי יבמה דכרם אמורים: אדלעיל קאי, הוא דבר ברזי, ופלא דברי השלחן-ערוך נובע טדבר הרמב"ם, ודעת הרמב"ם דאפלו בביתו מפר עניי לומר, פנדע פפוסקים, ונדעה דכבת זה בדרך הכרעה, ולא רעה לפסק דעת הרמב"ם שיהא מתר לעני אפלו בביתו לומר שביתתי במקום פלוני, אף הילש לפנש פן גם דעת הר"ף שכתב בטקמא דבעני הקלו, וקפטיית לשון השי"ס, ולא הזכיר קלל שצריך שיהא בדרך דוקא, וגם ברזיה מבאר פן להשא, עין שם, מכל מקום רב הפוסקים חולקין על זה, והוא הרבנו חננאל [שהביא הר"טפ"א פשוט, ובפרוש רבנו חננאל שפנינו לא נמצא דבר וכן ורש"י ורמב"ם יתקן וקברשו במשנה] ואור ורזי, וככת פן בלשם רש"י, וכן הוא דעת הר"טפ"א ורמב"ם ונתם, ודבריהם פל כשהוא בביתו לא הטיב עני לעולם, כי לא קצו עני שלא חזק לו מוזן שפי סעודות, ולכן לא פלוג רבנו, ודק בדרך, אקנם לעני החזיק בדרך, שהחסי התי'אדם שהצריך שיהא גם עני דוקא, לכאורה הוא נגד כל הפוסקים, דהרמב"ם גופא לא קברא לה כן, וכנ"ל, וכל הראשונים כנ"ל כלם סוברים בהחזיק בדרך אף עשירי כעני חשוב, ומשום דרב העומדין בדרך אין פח מצוי לתן, וכמו שכתב הרבנו חננאל, וכן הוא משקעוה השי"ס דקאמר אינהו פיון דנקט לארתיא הוי לה עני, אקנם מכל מקום אין דברי החי'אדם

דחיים מהלכת, משום דעקר החזיק בדרך לדעת הרבה פוסקים הוא דוקא כשצא שלא עלמעת לערב, וקמו שפכתנו במשנה ברורה, והוכיחו פן מלשון השי"ס דקאמר ימי שחיו לו שני בתים בשני החומי'שבת, ומשמע דוקא לשהחזיק בדרך כדי להגיע לבית אחר שיש לו במקום אחר ואסור-הן נמלך לסוד וללון לערוכ בבית, דאי לש להשבו כבא בדרך, אבל גיצא עלמנת לערב לא חשבו כבא בדרך, אלא הרי הוא פיושב בביתו שצריך לערב גפת דוקא מפני שפחו מעוהו לו בביתו, ולכן דעת החי'אדם דיש לחש לדעת כל הני וכתא, ואין להקל בנה צלילי'פנים אלא דוקא בעני שאין לו שפי סעודות, ובצורך דעת הרמב"ם והתי'אדם ה"ל דבעני מתר אפלו בביתו, וכן הוא ורמב"ם פתח דאף להרמב"ם וכן לתוספת ורמב"ן, צלילי'פנים צריך שצא עלמנת להחשיך שם ואסור-הן ללכת לפקום השני, ולא כבצא לקנות שביתה ולתור וללון בביתו, ולשון השלחן-ערוך נמי יש ללשב באגן וכן, אכן כבא בדרך טעם, קודאי קונה שביתה באמירתו אף שיש בדרו פה, וקמו שפכתנו לעיל בסוף סימן טו: * החזירו חברו, הרי זה החזיק וכו'. כאן לא הוגדר 'או שחור מעצמו' בבסעיף הקודם, ואפשר דבדוקא נקט, דכסעיה א שהחזיק ממש בדרך, אף שחור מעצמו קנה שביתה, אבל כאן שלא נרד רק מן העליה, אפשר דדוקא פשהחזירו חברו ולא מעצמו, ורמב"ם פתח, בהחזיק בדרך דוקא בהחזירו חברו ולא מעצמו, דהתם אמרינן דנמלך הוא, מכל מקום אף להרמב"ם יש לוטר דרב בהחזיק ממש בדרך מקל גם בחור מעצמו, אבל כבצא רק מסכת ביתו מודה להרמב"ם, וכששטית לשון העקבא דמיסו שם בגמרא מרב יהודא דמייר שם בהחזירו חברו, והחזיר אדם משמע דגם בזה מקלינן אף בחור מעצמו, וצריך עיון לדונא: * פיון שאמר בלבו והחזיק בדרך וכו'. מה בסוף סימן הקודם ריש סעיף יא כתב 'ואמר שביתתי התי'אדם בעקר' וכו', וכן הוא לשון המשנה, ולא כתב דגמר בלבו נמי מהני, ולכאורה כל-שכן הוא שם דמהני גמר בלבו: אכן יש לומר דהם גרע לענין זה, דכאן שהחזיק בדרך ערב-שבת עלמנת לקנות שם שביתה [וא עלמנת לילך לעיר אחרת, לדעת שארי פוסקים, ואף דלכסוף חזר לערב-ערב ללון בעירו, פס"פ אנו סהדי דבגוהו למנות שם שביתה וכו'], וציאתו מוכחת על פנתו לקנות, אבל התם דמזיר פשהולך בדרך מפבר, אין פנתו מוכחת מתוך משויו, וצ"ל-כן צריך שיאמר בפיו דוקא, ומצאהו אסור-הן שכן כתב בתוספת-שבת, אכן באקט גם שם אין קאן משעה המוכחת על הכנה, דאמרינן דערוכין לית בגמרא 'ולקא מתנא ארפס לה', עין שם, וכן מוכח מהרש"פ"א בהדלשיו דף נב דביר הפתחיל (רב יוסף אמר וכו', עין שם, וכן מודה בשטיות לשון הרמב"ם פרק ו מהלכות ערוכין תלכה ג, עין שם, דגם כבא בדרך מהני כנה⁹), וצנן בתוספות דף מט עמוד ב דבור הפתחיל 'ואמר' שכתבו: והא דנקט 'ואמר' אשו כשאמר שביתתי במקום פלוני, המשמע לכאורה מזה דכברי דהתם עני אמירה דוקא, אפשר דפליגי אהרמב"ם, או דמחשבה כדי לקנות, גם-כן פאמירה דמיא⁶, ולאפוקי באומר שביתתי במקומי' דשם אין צריך אפלו הפנה כדי לקנות שביתה, וכדלעיל בסימן ת: * אלא פיון שאמר בלבו וכו'. והו לשון הרמב"ם, וכן כתב הרא"ש בקרב מי שהוציאורו את יג, דצריך הטמור בעירו ומחשיך על התחום בעיון שזכנן לקנות שביתה, עין שם.

שער הצינ

(ז) רש"י במשנה, וכן פתבו הר"טפ"א והרש"פ"א, הובא בתרב הפסוד, ובכ"ח ובית-מאיר פתבו הכל הפוסקים חולקין זהו, ולא מצאתי בהנדה אלא אלה, ואולי דעסם מפני שהעתיקו כלם לשון הטנרא: (ח) רש"י במשע ותרש"פ"א ה"ל: (ב) רש"י: (ג) רש"י:

